

Reflexions sobre l'infant violent a l'escola

Ramon Quilis

Sociòleg. Barcelona.

Resum

Tot reflexionant a l'entorn de l'agressivitat escolar trobem que, per la seva especificitat i greuge ocasionat, ha esdevingut la troballa d'una gran desconeguda. L'agressivitat infantil en el seu vessant escolar té elements que, pel seu costum, tradició i forma de considerar-la, a hores d'ara sembla ser un problema que s'estigui escapant de les mans als propis planificadors socials, a menys que considerin necessari l'aprofundiment en l'estudi d'una realitat humana que ha d'anar acompanyada d'altres comportaments així com dels rols que haurien d'acompanyar cada etapa de l'infant i el suport de l'adult.

Perfil d'una acció patològica

En les diferents fases de la conducta d'un infant poden sorgir conductes disruptives o bé amb un cert desordre psicològic. I aquest és el cas de l'agressivitat escolar quan aquesta no obeeix a paràmetres de normalitat en el desenvolupament emocional de l'infant i de l'adolescent. Aquest és el cas dels tipus d'agressivitat detectats en la nostra observació i que definim com: agressivitat selectiva (burla), agressivitat anul·ladora (marginació), agressivitat eliminadora (agressió física) o agressivitat exterminadora (homicida).

El motiu que hem detectat per a tenir present en la nostra anàlisi es dedueix de l'observació de la conducta escolar en front a situacions diverses com poden ser: afany de notorietat, *chuleria* (fatxenderia), desafiament, impulsivitat violenta, influència del grup, trastorn emocional (antisocial) i conductes venjatives.

Molt possiblement, la impulsivitat violenta va associada a algun que altre trastorn emocional, per desgràcia no diagnosticat a temps i, per tant, amb una evolució que en alguns casos pot ser de caràcter psicopàtic. Així com la venjança i la fatxenderia poden ser factors de risc amb

compatibilitat nefasta, el factor "influència" pot estar relacionat amb la manca de suport familiar o bé amb una feblesa emocional que resulta influenciada per personalitats de lideratge patològic propi de bandes i grups juvenils i també d'adults.

Família i acció tutorial

Els pares aquí tenen una tasca molt important a realitzar. El factor afectiu, de proximitat i l'execució d'un rol madur i sense dimissions, és un factor molt vàlid.

Dins la nostra reflexió considerem que l'escola compleix un protocol que en ocasions necessita altres suports professionals que categoritzin la derivació de l'alumne amb determinades mancances comportamentals. Són vàlides l'acció tutorial, la tasca de l'equip psicopedagògic escolar, l'acció directiva, l'equip d'atenció psicopedagògica (institucional) i la capacitat de derivació al recurs assistencial que requereixin l'alumne i la seva família.

Després de parlar amb alguns pares (fins i tot d'alumnes agressors), les opinions més difoses a l'hora d'argumentar el perquè de l'agressió comesa pels seus fills, eren les següents:

- "És normal que es barallin".
- "Forma part de l'aprendre a viure".
- "Així maduren més aviat".
- "Alguna cosa haurà fet l'altre".
- "Barallar-se no és dolent".
- "Que l'eduquin a l'escola".
- "Això és causat per les males companyies".
- "La culpa la tenen la televisió i el cinema".

Aquestes reflexions s'emmarquen dins un conjunt d'aportacions professionals d'àmbit multidisciplinar i amb projecció facultativa dins les ciències de la salut. La seva anàlisi ens ofereix una visió de la manera i intensitat en què la disciplina dins la família resta fora de control.

Conclusions i diatribes

- El sistema educatiu treballa amb els paràmetres d'una moralitat conciliadora, com si les conductes dels joves s'haguessin de reconduir a partir de conviccions.
- Alguns pares consideren que han de canviar el seu fill d'escola perquè ha estat víctima d'agressions; però no es considera que és l'escola qui ha de procurar-li a l'agressor un centre més adequat.
- En ocasions s'ha observat que des de la família i des dels professionals no es veu, des de la desinhibició venjadora, un risc patològic de dimensions més greus.

Correspondència: Ramon Quilis
C. València 469, 1er 1a
08013 Barcelona
Tel. 629 960 087
Adreça electrònica: vuelo7799@hotmail.com

- La varietat de tipus de famílies que s'estan formant fa que no es consideri gaire important el fet de la conducta agressiva a l'escola, fins que no arriba a un límit de certa gravetat.
- Els continguts sobre la tolerància i la diversitat no originen canvis en alumnes que necessiten teràpia.
- Hi ha mancances originades per l'absència de factors que són insubstituïbles, i la família n'és una d'elles.
- S'observa la inexistència d'elements psicoterapèutics en el treball per la reconducció del comportament agressiu.
- Moltes baixes en professionals de l'ensenyament són degudes a l'ansietat que produeix la manca de resposta en el treball amb alumnes que no responen a una actitud conciliadora, actitud que es reproduïx en alguns adolescents.
- En ocasions, les famílies no saben què fer davant les limitacions de l'escola, per desconeixement de recursos o bé per estancament, motiu pel qual caldria reforçar un servei d'orientació especialitzat, deixant en mans de l'escola la problemàtica dels fills.
- Alguns pares argumenten la necessitat d'aplicar més control a l'entrada de les escoles, al pati i a la sortida del recinte escolar.
- La pràctica totalitat dels professionals pensen que la família ha d'intervenir en la disciplina, acolliment i temps a dedicar als fills.
- En molts moments, els professionals veuen la necessitat d'avaluar l'agressivitat des del punt de vista clínic o psicològic.
- La majoria de famílies creu que el televisor intervé en la difusió de l'agressivitat; però ningú desconnecta el televisor, que en ocasions encobreix la comunicació.
- L'excés d'ansietat que pateixen les víctimes incrementa el seu silenci i desarma qualsevol acció de l'escola contra la violència.
- Les famílies pensen que, en ocasions, el sistema educatiu no està donant resposta a l'agressivitat desinhibida i desaforada del col·lectiu de joves agressius.
- L'angoixa de molts pares radica principalment en no saber d'on procedeix l'agressivitat dels seus fills.
- Els pares consideren que el suport entre germans és indispensable.
- Els pares no s'inculpen entre sí per les agressions que poden cometre els seus fills. Pensen que és un problema d'atencions i de saber arribar a les necessitats del fill.
- Hi ha alumnes que, per la seva personalitat, entenen les sancions més severes i no entenen la disciplina sense la sanció. Però també hi ha alumnes que són objecte de mancances que els han provocat una marcada tendència al rebuig social.
- Moltes famílies no saben com combatre els comportaments temeraris dels seus fills.
- Els professionals pensem que el sistema educatiu ha de buscar respostes al perquè del comportament desafiant dels alumnes dins i fora de l'escola.
- En realitat, no es confia en cap valor rehabilitador de la sanció; el noi tampoc creu en el valor aterroridor d'aquesta. De vegades, la sanció s'aplica amb finalitats d'evitació i control.

Un repte multidisciplinar

La síntesi que ens permet entendre un possible camp d'acció envers aquesta problemàtica ve a resoldre les següents incògnites:

- És necessari preguntar-nos quina és la posició de la família davant els fets.
- És possible un abast de les responsabilitats infant/escola/família.
- És necessari l'obligat control del vessant clínic.
- Són essencials l'acció i els programes socials, amb acció psicopedagògica, així com amb alternatives als fets lamentables.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Rutter M, Giller H, Hagell A. La conducta antisocial de los jóvenes. Madrid: Ed. Cambridge; 2000.
2. Pinatel J. La sociedad criminógena. Madrid: Ed. Aguilar; 1979.
3. Echeburúa E. Personalidades violentas. Madrid: Ed. Pirámide; 1998.
4. Parent P, Gonnet C. Escolares con problemas. Barcelona: Ed. Planeta; 1978.
5. Fau R. Grupos de niños y adolescentes. Barcelona: Ed. Planeta; 1972.
6. Marcelli D, Ajuriaguerra J. Psicopatología del niño. Barcelona: Ed. Masson; 1996.